

Stanovisko odboru justičního dohledu Ministerstva spravedlnosti a analytického a legislativního odboru Nejvyššího státního zastupitelství k povinné mlčenlivosti znalců v souvislosti s trestním řízením

Ministerstvo spravedlnosti České republiky, odbor justičního dohledu,

a

Nejvyšší státní zastupitelství, analytický a legislativní odbor,

k upřesnění výkladu povinné mlčenlivosti znalců ve smyslu § 10a zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů, sdělují následující stanovisko:

- I. Každý případ prolomení mlčenlivosti znalce je třeba posoudit individuálně a následující kritéria mohou být pouze interpretačním vodítkem a aplikována za použití principu „zdravého rozumu“.**
- II. K otázce, zda se vztahuje povinnost zachovávat mlčenlivost i na fázi zadávání a přípravy znaleckého posudku, i k otázce, zda je znalec oprávněn oznámit jednání zadavatele zakládající trestný čin.**

Povinnost mlčenlivosti se vztahuje též na skutečnosti a informace sdělené znalci v průběhu projednání možnosti vypracovat znalecký posudek, ve fázi zadání znaleckého úkolu a jeho přípravy.

Jestliže znalec v rámci své činnosti zjistí skutečnosti nasvědčující spáchání trestného činu ze strany zadavatele či jiné osoby, je povinen učinit trestní oznámení, jde-li o trestný čin uvedený v § 368 odst. 1 trestního zákoníku; jde-li o jiný trestný čin, může znalec prolomit mlčenlivost a čin oznámit, neboť je jeho právem pomáhat k dosažení účelu trestního řízení (§ 1 odst. 2 trestního řádu) a jako oznamovatel je současně povinen vyhovět dožádání orgánu činného v trestním řízení ve smyslu § 8 odst. 4 písm. b) trestního řádu, aniž by se v takovém případě mohl odvolat na státem uloženou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti

- III. K otázce, zda je znalec oprávněn poskytnout informace o skutečnostech, o kterých se dozvěděl v souvislosti s výkonem své znalecké činnosti při zpracování znaleckého posudku pro účely trestního řízení.**

V přípravném řízení trestním je povinnost mlčenlivosti znalce absolutní a je prolomena pouze vůči zadavateli znaleckého posudku (bod II.).

Ve stadiu trestního řízení před soudem prolomení mlčenlivosti možné je i bez výslovného zproštění povinnosti mlčenlivosti, přičemž rozhodujícím okamžikem je konstatování či přečtení znaleckého posudku v hlavním líčení, popř. výslech znalce.

Chce-li znalec okolnosti znaleckého posudku sdělit veřejnosti (např. rozhovor pro média), je na místě, aby tak učinil po předchozím souhlasu zadavatele znaleckého posudku (toho, kdo v dané době trestní řízení vede).

IV. K otázce, za jakých podmínek může znalec či osoba stvrzující správnost posudku podaného znaleckým ústavem informovat veřejnost i bez výslovného zproštění povinnosti mlčenlivosti o obsahu znaleckého posudku podaného v trestním řízení.

Znalec je oprávněn komunikovat s veřejností o obsahu znaleckého posudku i bez výslovného zproštění povinnosti mlčenlivosti, avšak zásadně teprve poté, kdy je znalecký posudek přečten před soudem či uskutečněn výslech znalce, a to za dodržení dalších podmínek:

- pro informování platí veřejný zájem a princip proporcionality (znalec musí zvážit, zda jsou naplněny obě podmínky, např. tím, že musí reagovat na údaje zkeslené v médiích či stanoviska jedné ze stran, která nejsou v souladu se závěry jeho znaleckého posudku)
- v rámci podávání informací by se měl znalec pohybovat v mezích toho, co vyšlo najevo u hlavního líčení (neměl by zásadně sdělovat informace nad rámec informací sdělených v rámci hlavního líčení)
- znalec by měl informovat restriktivně – např. u znalců z oboru zdravotnictví by se neměly sdělovat informace osobního charakteru, např. diagnózy vyšetřovaného
- znalec by neměl komentovat závěry jiných znalců ve věci. Je-li o podobné stanovisko žádán, nabízí se např. odpověď: *„Můj posudek byl zřejmě přesvědčivý, když ho soud vzal v úvahu a dokonce mu dal za pravdu při svém rozhodování.“*

V. K otázce, zda je možné, aby si znalci, kteří zpracovávají posudek za znalecký ústav, nebo znalec a jeho (znalecký) konzultant vzájemně zasílali podklady pro zpracování posudku prostřednictvím e-mailu.

Komunikace e-mailem je v zásadě možná, nesmí však být hromadná a vedená úmyslem údaje ze znaleckého posudku zveřejnit.

Za NSZ:

JUDr. Miroslav Růžička, Ph.D.
ředitel analytického a legislativního odboru

Za MS ČR:

Mgr. Radek Visinger, Ph.D.
ředitel odboru justičního dohledu, MS ČR